ВИСНОВОК ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПОЛІГРАФА Є НЕДОСТАТНІМ ДОКАЗОМ ДЛЯ СПРОСТУВАННЯ ОТРИМАННЯ ПОЗИЧАЛЬНИЦЕЮ КОШТІВ ЗА РОЗПИСКОЮ – КЦС ВС[1]

Верховний Суд (Касаційний цивільний суд)

Реферат. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 29 листопада 2023 р. у справі № 589/4601/21 (провадження № 61-13788св23) визначає доказове значення висновку психологічної експертизи із застосуванням поліграфа в цивільному спорі про стягнення боргу за договором позики. Позивач стверджував, що передав відповідачці 250 000 дол. США, а вона власноруч написала боргову розписку від 19 лютого 2019 р. і зобов'язалася повернути кошти до 1 червня 2019 р. Відповідачка заперечувала отримання грошей, посилалася на те, що розписку написала під примусом, і подала висновок за результатами психологічної експертизи із застосуванням поліграфа від 10 серпня 2022 р. Суди першої та апеляційної інстанцій визнали розписку доказом і укладення договору, і передання грошової суми. Тлумачачи статті 1046 і 1047 ЦК України, КЦС ВС нагадав, що кредитор має підтвердити своє право вимагати виконання зобов'язання, а суд — установити наявність правовідносин позики, виходячи з дійсного змісту й достовірності документа; розписка є документом, яким позичальник засвідчує укладення договору, його умови та отримання коштів. Щодо поліграфа суд сформулював ключову позицію: висновок експерта не має для суду заздалегідь встановленої сили, є рівноцінним засобом доказування поряд із письмовими, речовими та електронними доказами й оцінюється в сукупності з ними за загальним правилом ст. 89 ЦПК України. Наданий відповідачкою висновок не спростовує ні факту отримання позичальницею коштів, ні наявності заборгованості, тож Верховний Суд погодився з попередніми інстанціями щодо стягнення неповерненого боргу. Для судових експертів-психологів і поліграфологів постанова окреслює межі доказової ваги їхніх висновків у цивільних справах: результати психофізіологічного дослідження самі собою не здатні переважити письмовий доказ, умови якого не оспорено в установленому законом порядку. Адвокатам вона нагадує, що на такий висновок не варто покладатися як на єдиний доказ обставин, зокрема тверджень про примус до написання розписки.

Ключові слова: поліграф, психологічна експертиза із застосуванням поліграфа, висновок експерта, оцінка доказів, стаття 89 ЦПК України, договір позики, боргова розписка, Касаційний цивільний суд, Верховний Суд.

An Opinion Based on a Psychological Examination Using a Polygraph Is Insufficient to Refute the Borrower's Receipt of Funds Under a Debt Receipt: Civil Cassation Court of the Supreme Court

Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi tsyvilnyi sud).

Abstract. The resolution of the Civil Cassation Court within the Supreme Court of Ukraine of 29 November 2023 in case No. 589/4601/21 addresses the evidential weight of a psychological examination using a polygraph in a civil loan dispute. The lender claimed that he had lent the defendant USD 250,000, as confirmed by her handwritten debt receipt of 19 February 2019 with a repayment deadline of 1 June 2019. The defendant denied receiving the money, alleged that she had written the receipt under duress and submitted an expert opinion of 10 August 2022 based on a polygraph examination. The

first-instance and appellate courts treated the receipt as proof of both the conclusion of the loan agreement and the transfer of funds. Interpreting Articles 1046 and 1047 of the Civil Code of Ukraine, the Supreme Court reiterated that a creditor must prove the right to demand performance and that the court must establish the loan relationship from the actual content and authenticity of the document. As to the polygraph, the Court held that an expert opinion has no predetermined force for the court, is equivalent to written, physical and electronic evidence and is assessed together with other evidence under Article 89 of the Civil Procedure Code of Ukraine. The opinion submitted by the defendant refuted neither the receipt of funds nor the existing debt, and the Court upheld the recovery of the debt. For forensic psychologists, polygraph examiners and lawyers, the ruling marks the limits of psychophysiological evidence in civil proceedings: such an opinion cannot by itself outweigh a written document whose terms have not been challenged.

Keywords: polygraph, psychological examination using a polygraph, expert opinion, assessment of evidence, Civil Procedure Code of Ukraine, loan agreement, debt receipt, Civil Cassation Court, Supreme Court of Ukraine.

Першоджерело: *Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 29.11.2023 у справі № 589/4601/21 (провадження № 61-13788св23).*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 19.01.2024.*

References

1. Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi tsyvilnyi sud). Vysnovok za rezultatamy provedennia psykholohichnoi ekspertyzy iz zastosuvanniam polihrafa ye nedostatnim dokazom dlia sprostuvannia otrymannia pozychalnytseiu koshtiv za rozpyskoiu – KTSS VS [An Opinion Based on a Psychological Examination Using a Polygraph Is Insufficient to Refute the Borrower's Receipt of Funds Under a Debt Receipt: Civil Cassation Court of the Supreme Court] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 1 (49). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/11155-visnovok-za-rezultatami-provedennya-psihologichnoyi-ekspertizi-iz-zastosuvannyam-poligrafa-ye-nedostatnim-dokazom-dlya-sprostuvannya-otrimannya-pozichalniceyu-koshtiv-za-rozpiskoyu-kcs-vs (onovlena versiia vid 19.01.2024). [in Ukrainian].

2. Postanova Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 29.11.2023 u spravi № 589/4601/21 (provadzhennia № 61-13788sv23) [Ruling of the Civil Cassation Court Within the Supreme Court of 29.11.2023 in Case No. 589/4601/21 (Proceedings No. 61-13788Sv23)]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/115423804 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].